

Trombon kao orkestralno i komorno glazbalo tijekom povijesti

Prepelić, Petar

Master's thesis / Diplomski rad

2011

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Music Academy / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:211081>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

PETAR PREPELIĆ

TROMBON KAO ORKESTRALNO I
KOMORNO GLAZBALO KROZ POVIJEST

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2011.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VII. ODSJEK

TROMBON KAO ORKESTRALNO I KOMORNO GLAZBALO KROZ POVIJEST

DIPLOMSKI RAD

Mentor: Šime Vulelija, izv. prof

Student: Petar Prepelić

Ak.god. 2010./2011.

ZAGREB, 2011.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

Šime Vulelija, izv. prof.

Potpis

U Zagrebu, 21.6.2011.

Diplomski rad obranjen

POVJERENSTVO:

1. _____

2. _____

3. _____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI
MUZIČKE AKADEMIJE

SADRŽAJ:

1. UVOD

2. TROMBON U ORKESTRIMA I ANSAMBLIMA DO 1750.g.

2.1. Prvi slikovni dokazi o postojanju trombona u 15. stoljeću.....	7
2.2. Vincenzo Galilei.....	8
2.3. Giovanni Gabrieli.....	8
2.4. Trombon u talijanskim samostanima u 16. stoljeću.....	9
2.5. Aurelio Virgiliano.....	10
2.6. Claudio Monteverdi.....	10
2.7. Giovanni Picchi.....	11
2.8. J.S.Bach.....	12
2.9. Daniel Speer.....	13

3. TROMBON U ORKESTRIMA I ANSAMBLIMA OD 1750.g.

3.1. W. A. Mozart.....	14
3.2. G. F. Händel.....	15
3.3. L. V. Beethoven.....	16
3.4. L. Cherubini.....	16
3.5. Gioacchino Rossini.....	17
3.6. Hector Berlioz.....	17
3.7. Kvintet obitelji Distin.....	19
3.8. Robert Schumann.....	20
3.9. Richard Wagner.....	20
3.10. Giuseppe Verdi.....	21
3.11. Johannes Brahms.....	22
3.12. N. R. Korsakov.....	22
3.13. P. I. Tchaikovsky.....	24
3.14. Richard Strauss.....	24
3.15. Gustav Mahler.....	25
3.16. Igor Stravinski.....	26
3.17. Maurice Ravel.....	27
4. ZAKLJUČAK.....	28

5. LITERATURA.....	29
---------------------------	-----------

Na kraju akademskog obrazovanja na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu studentima se daje zadatak izrade diplomskog rada. Studenti imaju mogućnost samostalnog odabira teme u dogovoru s mentorom diplomskog rada.

Trombon kao orkestralno i komorno glazbalo kroz povijest tema je mog diplomskog rada koju mi je preporučio mentor i samim time mi je predstavila izazov. Budući da za tu temu nije bilo hrvatske literature, krenuo sam u potražnju strane i time, nadam se, postigao doprinos razvoju literature vezano za područje moje teme. Tako sam u raznim knjigama i člancima pronašao zanimljive informacije koje su mi pomogle u pisanju ovoga rada. Shvatio sam da je uloga trombona kroz povijest bila raznolika što sam uvidio u raznim mišljenjima skladatelja kroz same početke razvoja trombona. Uspoređujući tadašnja shvaćanja, danas je nezamjenjiv instrument svakog orkestra i većine komornih sastava.

Am Ende jeder akademischen Ausbildung auf der Universität für Musik, bekommt jeder Student die Aufgabe eine Diplomarbeit auszuarbeiten. Jeder Student hat die Möglichkeit sich selbst ein Thema mit Einverständnis des Mentors auszuwählen.

Die Posaune als Orkester- und Kammernstrument in der Geschichte, ist das Thema meiner Diplomarbeit, das mir mein Mentor vorgeschlagen hat und das mir somit zur Herausforderung wurde. Da für dieses Thema keine Literatur auf kroatisch zur Verfügung stand, war ich dazu gezwungen fremdsprachige Literatur aufzufinden und hoffe, dass ich somit dazu beigetragen habe die Literatur hierzulande für dieses Themengebiet erweitert zu haben. Ich bin zur Einsicht gekommen das die Rolle der Posaune in der Geschichte vielfältig war, dies habe ich aus den verschiedenen Meinungen der Komponisten, in den Anfängen der Entwicklung der Posaune erschlossen. Auch wenn die Stellung der Posaune in der Vergangenheit nicht immer bedeutend war, so ist sie Heute dennoch nicht mehr aus der Kammer- oder Orkestermusik wegzudenken.

1. UVOD

Tema ovog diplomskog rada je trombon kao orkestralno i komorno glazbalo kroz povijest. U samom početku prikazat ću neke slikovne dokaze o postojanju trombona početkom 15. stoljeća. Ti prikazi su me posebno oduševili jer se kroz njih može i vizualno dočarati tadašnji izgled trombona.

Na njegov razvoj utjecali su mnogi glazbenici i skladatelji koje ću spomenuti kroz ovaj rad. Kronološki ću ih navesti kroz dva velika poglavlja, do 1750. i od 1750. godine pa nadalje. Važno je istaknuti razmišljanja skladatelja i dirigenta na samom početku njegova razvoja koje se odvijalo u 15. stoljeću. Njihova teorija je bila kako je zvuk trombona prilično sličan rikanju bikova te je zbog toga strašan. Zato bi bio prikladan u šumi za tjeranje divljih zvijeri iz njihovih domova i jazbina i plašenje istih.

Samo nešto kasnije smatralo se da trombon posjeduje plemenitost i veličanstvenost do najvišeg stupnja, a i zbog toga jer ima sve ozbiljne i moćne tonove uzvišene glazbene poezije i to od religioznih smirenih i zadivljujućih akcenata, do divljih, orgijastičkih izljeva.

2. TROMBON U ORKESTRIMA I ANSAMBLIMA DO 1750.g.

2.1. PRVI SLIKOVNI DOKAZI O POSTOJANJU TROMBONA U 15. STOLJEĆU

Filippino Lippi: *"The Assumption of the Virgin"* (Uznesenje Blažene Djevice)

Gentile Bellini: *"Procession in Piazza San Marco"* (Procesija na trgu sv. Marka)

Bernardino Pinturicchio: *"Coronation of Pius III"* (Krunidba pape Pija III)

2.2. VINCENZO GALILEI

Teoretičar i svirač lutnje Vincenzo Galilei 1581. godine u Firenci u Italiji istaknuo je kako su korneti i tromboni izumljeni i uvedeni u glazbene koncerte više kroz potrebu za sopranima i basovima ili recimo u svrhu omogućavanja više materija i zvukova na tim koncertima ili čak iz oba ta razloga, nego zbog nekog dobrog, potrebnog učinka koji čine oba od ta dva instrumenta. Kako bismo dokazali da je to istina, uočimo da te instrumente ne možemo čuti negdje drugdje osim tamo gdje postoji potreba za takvim glasovima. Zapravo, njih ćemo često čuti u maskeradama, u kazalištima, na balkonima javnih trgova za zadovoljstvo plebejaca i običnog puka, i potupuno neprilično, u zborovima i u orguljaškim galerijama svetih hramova za vrijeme svečanih gozbi .

Takvi instrumenti kao ovi se nikad nisu mogli čuti u privatnim odajama sudačke gospode, lordova i prinčeva, a oni koji usitinu posjeduju profinjenu moć prosude, ukus i sluh, bili su izopćeni iz tih odaja. Galilei dalje navodi alternativnu uporabu trombona. Navodi kako trombon posjeduje zvuk prilično sličan rikanju bikova i kako je zbog toga strašan, a samim time bi bio prikladan u šumi za tjeranje divljih zvijeri iz njihovih domova i jazbina i plašenje istih kao što ih je Astolfo Galigorante plašio rogom. Galilei kao sam svirač lutnje dalje uspoređuje trombon s lutnjom te napominje kako čovjek ne bi mogao ili ne bi smio, zbog raznih razloga, uspoređivati takve profesore sa bilo kojim uglednim sviračem lutnje ili glazbala s tipkama jer tromboni sviraju samo jedan dio, redovito koristeći glazbu te samo jedan od njih ne znači ništa jer ih je prema današnjoj uporabi za savršenstvo harmonije, potrebno četiri do šest. Trombon osobito, kao i većina puhačkih instrumenata, je instrument koji je najmanje od svih korišten od strane plemstva, i oni, ljudi dobrog roda, ne žele ga svirati.

2.3. GIOVANNI GABRIELI

Giovanni Gabrieli u Veneciji 1597. godine piše nekoliko djela koji značajno ističu trombon. *Sonata pian e forte* je kancona za osam izvođača koju izvode dva zbora. Prvi zahtijeva tri trombona i kornet, a drugi zahtijeva tri trombona i violinu. *Canzon Quarti Toni* je djelo za petnaest instrumenata: za violinu, dva korneta i dvanaest trombona.

Za *Canzon in Echo Duodecimi Toni* je napisana partitura za osam korneta i dva trombona, dok je *Canzon sudetta accomodata per concertar con l' Organo* napisana za osam

korneta, dva trombona i orgulje. Mnoga naknadna Gabrielijeva djela značajno ističu trombon, u rasponu od kancona za četiri instrumenta (jedan kornet i tri trombona) do 22-članih kancona. Veliki udio Gabrielijeve koncertne glazbe za glasove praćene instrumentima također vidljivo ističu trombon. Kao na primjer *Quem vidistis pastores a 14* koja uključuje tri trombona i *Surrexit Christus a 16* koji zahtijeva četiri trombona. Prema muzikologu Davidu Shulenbergu, najvažniji instrument u venecijanskim polikoralnim djelima nakon orgulja, koje su osiguravale basso continuo – bili su kornet i renesansni trombon (sackbut). Kolekcija djela Giovannija Gabrielija izdana je tri godine nakon njegove smrti. Trombon je vidljivo u glavnoj ulozi. Na primjer, *Jubilate Deo* je partituiran za glasove alt i tenor, pet trombona, dva korneta i fagot. *Surrexit Christus* ima napisane partiture za alt, tenor, bas, četiri trombona, dva korneta i dvije violine i ističe produžene instrumentalne dijelove. *Canzon XVIII a 14* zahtijeva deset trombona i četiri korneta. *Canzon XX* je napisana za dva trombona i jedan kornet.

2.4. TROMBON U TALIJANSKIM SAMOSTANIMA U 16. STOLJEĆU

Godine 1594. prema Ercolu Bottrigariu, časne sestre u samostanu Santa Vito sviraju kornete i trombone koji su najteži za sviranje od svih glazbenih instrumenata. Svirale su ih s takvom draži i na takav lijep način i toliko zvučno te točnom intonacijom, za koju čak i ljudi koje se smatra najboljima u toj profesiji, priznaju da je nevjerojatno svima koji to ne uistinu ne vide ili ne čuju.

Njihov rad po odlomcima nije isprekidan, gnjevan i neprekidan, takav da pokvari i naruši osnovni napjev, za koji se spretni skladatelj potrudio napraviti ga, nego je u nekim trenucima i na nekim mjestima toliko lagan, živahno uljepšan tako da unaprjeđuju glazbu i daju joj najljepšu dušu. Muzikolog Bruce Dickey ističe, budući da u samostanima nije bilo muških glasova koji bi pjevali niže dijelove, odlično su se uklopili tenor i bas trombon kako bi ih zamijenili. Usprkos činjenici da su crkvene vlasti nastavile zabranjivati uporabu većine glazbenih instrumenata u samostanima, mnogo časnih sestara je postalo slavno zbog svojih sposobnosti muziciranja ne samo na kornetima nego i na tenor i bas trombonima.

2.5. AURELIO VIRGILIANO

Godine 1600. Aurelio Virgiliano ponudio je najraniji dijagramski prikaz pozicija na trombonu u svojoj studiji *Il dolcimelo*. Prikazao je kornet kao najviši glas i naveo popis pozicija za alt trombon, tenor trombon i bas trombon, označavajući samo četiri dijatonski numerirane pozicije za svaki (vrijednosti ostalih nota bi bile izvedene iz pozicija četiriju osnovnih). Instrumenti u dijagramu su označeni sa C (kornet), A (alt-trombon), T (tenor-trombon) i B (bas-trombon). Naslov je bio „Nuova intavolatura di tromboni pre sonarli in concerto“.

2.6. CLAUDIO MONTEVERDI

Monteverdijev Orfej, među mnogima smatran prvom pravom operom, koristio je pet trombona (dva alta, dva tenora i bas). Tromboni su osobito upadljivi u podzemnim scenama.

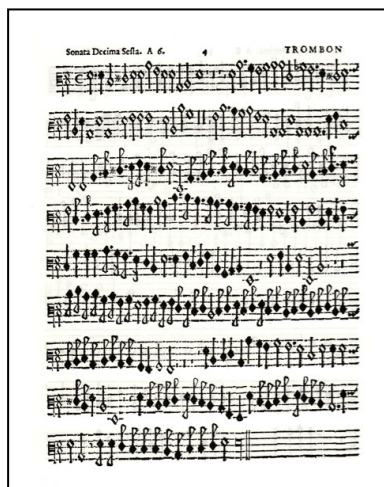
Ansambl trombona i korneta svira u III i IV broju. Također sklada *Vespers* u kojemu se profilirano pojavljuju tromboni.

Samo tri djela u kolekciji ističu određeni instrument te u sva tri imenovan je trombon (*Domine ad Adjuvandum*, *Sonata Sopra Sancta Maria Pro Nobis*, *Magnificat a Sette Voci*). U *Sonati sopra Sancta Maria*, ne samo da Monteverdi traži trombon, nego predlaže da taj instrument bude zamjena za dio u kojem se pojavljuje *viola da braccio*. U *Domine ad Adjuvandum*, instrumentalni bas dio je označen: „Trombone, Contrabasso da gamba, & Viola da braccio“.

1641. godine nastaje „Gloria“ koja se pojavljuje u njegovoj *Selva morale* te označava instrumentalni ansambl od četiri viole da braccio ili četiri trombona i dvije violine. Okolnosti za njegov „Bearus vir“ (psalam 111) zahtijevaju tri viole da braccio ili trombona.

2.7. GIOVANNI PICCHI

Talijan Giovanni Picchi zahtijeva trombone često u svojoj kolekciji sonata i kancona nazvanih *canzoni da sonar don ogni sorte d' Instrumenti*. Preciznije, *Canzon Terza* ima napisane partiture za dvije violine i trombon, *Canzon Ottava* za dvije violine i trombon, *Canzon Decima* za dvije flaute i dva trombona, *Canzon undecima* za dva korneta i dva trombona, *Canzon Duodecima* za dvije violine i dva trombona, *Canzon Decima Terza* za dva korneta i dva trombona, *Canzon Decima Quarta* za dvije violine ili korneta i četiri trombona, *Canzon Decima Quinta* za dvije violine i četiri trombona te *Sonata Decima Sesta* za dvije violine, dvije flaute, trombon i fagot.

Sonata Decima Sesta

2.8. J. S. BACH

Kantate an Ostertage „Christ lag in Todesbanden“
Vernus I Chor. *Alligro* Joh. Seb. Bach, BWV 110

This image shows the beginning of the musical score for the cantata. It features three vocal parts (Soprano, Alto, and Bass) and a basso continuo line. The music is in G major and 3/4 time. The tempo is marked 'Alligro'. The score includes various musical notations such as clefs, key signatures, time signatures, and dynamic markings like 'pp' and 'p'.

This image shows a middle section of the musical score. It continues with the three vocal parts and basso continuo. The tempo is marked 'Allegro'. There are several dynamic markings, including 'f' and 'p'. The score includes various musical notations such as clefs, key signatures, time signatures, and dynamic markings like 'f' and 'p'. There are also some performance instructions like 'Un poco più mosso' and 'Allegro'.

J.S. Bach: Kantata „Christ lag in Todesbanden“

„Christ lag in Todesbanden“ je crkvena kantata nastala povodom Uskrsa 1707. godine. Koralna kantata bazirana je po istoimenoj kantati Martina Luthera. Napisana je za tri trombona koji kreću s prvim nastupom zbora. Izrazito polifona skladba koja zahtijeva visoku koncentriranost izvođača zbog ritmičkih razlika između dionica te zbog tempa. Vrlo često tenor trombon svira dionicu tenora, a bas trombon dionicu bas u zboru.

2.9. DANIEL SPEER

Daniel Speer opisuje tehniku sviranja trombona u svojoj studiji „Vierfachers“. Navodi kako se altovske, tenorske i bas dionice mogu svirati na tenor trombonu te prvo njega treba opisati.

Zatim spominje kako neki proizvode zvuk trombona dahom, no ispada bolji i življi kada je čisto artikuliran jezikom. Kontrola glasnoće sviranja se radi dahom, kao i kod svih puhaćih instrumenata. Ovaj instrument ne zahtjeva nikakve fizičke napore. Može ga jako dobro naučiti dječak od osam, devet, deset godina jer on ima dovoljno fizičke snage da svira tenor trombon, posebno bas dijelove jer oni zahtijevaju samo normalnu količinu zraka. Njegov opis i tablica položaja pokazuju četiri dijatonički numerirana položaja i pokazuju da je u tom trenutku tenor trombon vjerojatno in A, alt trombonu in D i bas trombon in D. Iako se pedalne note ne pojavljuju u pisanoj glazbi još mnogo godina (do 1831. godine), pedalni tonovi su zapisani i Speerovoj tablici. Napisao je, zajedno sa svojim opisom trombona, još i dvije trostavačne sonate za trombone.

The image shows a page of musical notation for a Sonata. At the top, it is labeled "Sonata." and "Op. 225 (2/4)". The score consists of six staves. The first two staves are for "Trombon, I." and "Trombon, II.", both in treble clef. The third staff is for "Tromb." in bass clef. The fourth and fifth staves are for a second Trombon, I. and Trombon, II. respectively, also in treble clef. The sixth staff is for a second Tromb. in bass clef. The notation includes various notes, rests, and dynamic markings like "p" and "f". There are also asterisks and numbers (6, 7, 6) above some notes, likely indicating fingerings or specific techniques. The page number "213" is visible at the bottom right of the score area.

Daniel Speer: *Sonata*

3. TROMBON U ORKESTRIMA I ANSAMBLIMA OD 1750.g.

3.1. WOLFGANG AMADEUS MOZART

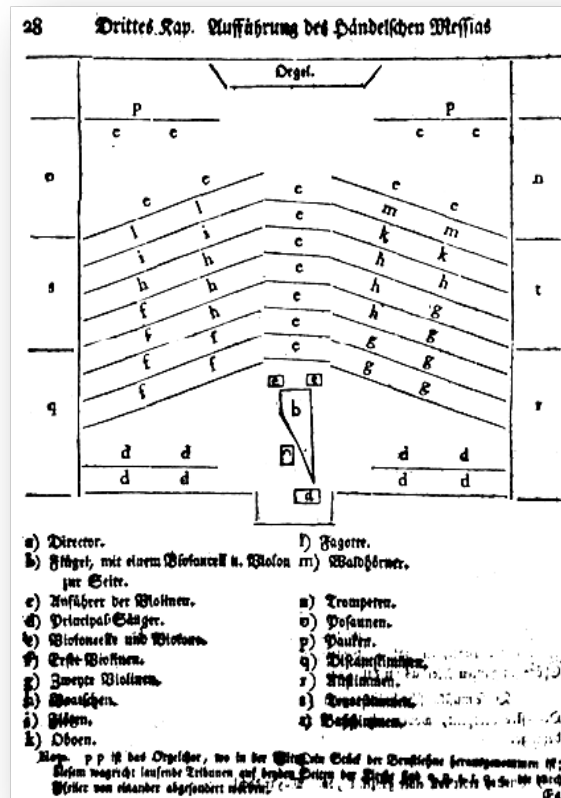
Rekvijem W.A. Mozarta nastao je u Beču 1791. i ostao nedovršen zbog smrti skladatelja pa ga dovršava Franz Xaver Sussmayr i dostavlja ga grofu Franzu von Walseggu koji je rekvijem anonimno naručio u spomen na obljetnicu smrti svoje supruge. To je jedna od najzagonetnijih Mozartovih skladbi. Pisan je za tri trombona, od kojih drugi ima poznati solo „tuba mirum“. Solo započinje dva takta prije nastupa solo pjevača (tenora). Solo pjevač ima realan odgovor na početak trombona Pisan je u lagi prihvatljivoj za svirača, no vrlo je bitno da se tonski kvalitetno i intonacijski točno izvede. Budući da nije u brzom tempu, važno je spomenuti kako svaki ton treba izdržati do kraja i biti vrlo brza ruka na legatima.

The image shows a page of a musical score for the Requiem by W.A. Mozart, K. 626. The title "REQUIEM" is centered at the top. Below it, the tempo "Andante" and the composer's name "W. A. MOZART. K. 626" are indicated. The score is written for Bass and 2 Trombones. The Bass part is marked "(Bass)" and the Trombone part is marked "2. Solo". The score includes various musical notations such as notes, rests, and dynamic markings like *(f)*, *(p)*, *(mf)*, and *(cresc.)*. The key signature is one flat (B-flat major/D minor) and the time signature is common time (C).

W.A.Mozart: *Requiem* (K. 626)

3.2. GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

Šest trombona dodana su u prvu njemačku izvedbu Handelovog „Mesije“. Suvremeni dijagram pokazuje plan sjedenja orkestra za izvedbu, sa sekcijom trombona označenom kao O, smještenima u gornjem lijevom kutu.

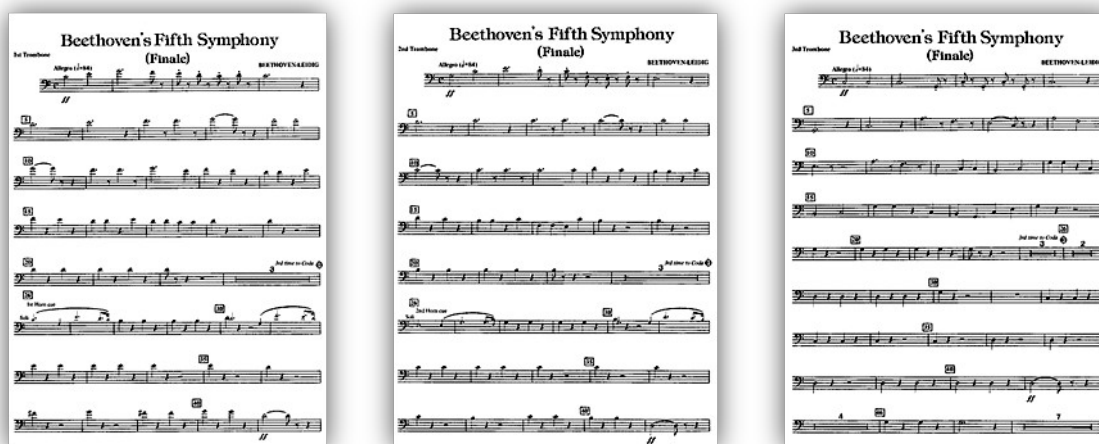

Glazbeni ansambl s dirigentom Johannom Hillerom prilikom izvođenja *Mesije*, 1786. godine, sastojao se od dvadeset i dvije prve i dvadeset i jedne druge violine, trinaest viola, dvanaest čela i dvanaest basova, osam flauta, deset oboa, deset fagota, osam lovačkih rogova, sedam trombona, šest truba i para bubnjeva.

3.3. L. V. BEETHOVEN

Beethovenova peta simfonija je prvo veliko djelo velikog skladatelja koja zahtjeva tri trombona, a to su alt, tenor i bas. Nastup trombona je u četvrtom stavku. Sva tri trombona nastupaju istovremeno i ritmički su identični, većinom izvode signale u akordima s trubama te se pojavljuju u svim marcato i forte dijelovima.

The image displays three pages of musical notation for the Trombone part of Beethoven's Fifth Symphony (Finale). Each page is titled "Beethoven's Fifth Symphony (Finale)" and "3rd Trombone". The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamics like "Allegro (♩=104)" and "ff". The pages are arranged horizontally, showing the progression of the music for the third trombone part.

L.V. Beethoven: *Simfonija br. 5 (finale)*

3.4. LUIGI CHERUBINI

Francuz Luigi Cherubini 1816. godine u Parizu sklada svoj Rekvijem u c-molu koji zahtijeva tri trombona. Na zahtjev Luja XVIII za odavanje počasti Luju XVI i njegovoj ženi Mariji Antoaneti, izvedena je prvi put u kripti Sv. Denisa. Neki su ju smatrali Cherubinijevim najboljim dijelom. Bila je uzorak koji je Beethoven rekao da bi koristio ako bi ikad skladao rekvijem. Iako ga Beethoven, naravno, nikad nije skladao, na njegovoj se sahrani svirao Cherubinijev.

3.5. GIOACCHINO ROSSINI

La gazza ladra je Rossinijeva melodrama u dva dijela čiji je libreto napisao Giovanni Gherardini. Zastupljen je samo jedan trombon. Najpoznatija je njezina uvertira, što općenito, što po solu trombona. Vrlo upečatljiv i moćni solo pojavljuje se tri puta u uvertiri u fortissimo dinamici. Za razliku od (gore navedenog) rekvijema, ovaj solo nije toliko intonativno problematičan zbog bržeg tempa i staccata.

Gioacchino Rossini: Uvertira „La gazza ladra“

3.6. HECTOR BERLIOZ

Hector Berlioz je 1830. godine napisao *Fantastičnu simfoniju*, jedno od najranijih i najpoznatijih orkestralnih djela ranog romantizma koje je trombonima dalo značajnu, neovisnu ulogu. Pisana je za tri trombona, alt, tenor i bas. Berlioz je zahtijevao kako se dionica koji izvodi alt tromboni ne smije svirati na tenor trombonu kao što se to prije radilo u Francuskoj. On je zahtijevao pravi alt trombon. Godine 1837. Hector Berlioz piše *Messe des Morts*, rekvijem koji je jedno od najranijih djela velikih autora, a zahtjeva notne zapise za trombon (najraniji poznat primjer je Heroldova Zampa iz 1831. godine).

Berlioz kasnije ističe kako iako su na prvoj probi ovog djela pet ili šest od osam svirača trombona revoltirano izjavili da je to nemoguće, ipak, uspjeli su postići da zvuče intonativno čisto. Premijera rekvijema, koji zahtjeva šesnaest trombona, bila je na sahrani generala Charlesa de Damremonta.

Nakon toga, 1844. godine Hector Berlioz spominje kako prema njegovom razmišljanju prava glava obitelji puhačkih instrumenata je trombon i on ga naziva epskim instrumentom. Taj naziv mu je dao jer je smatrao da posjeduje plemenitost i veličanstvenost do najvišeg stupnja, a i zbog toga jer ima sve ozbiljne i moćne tonove uzvišene glazbene poezije, od religioznih smirenih i zadivljujućih akcenata, do divljih, orgijastičkih izljeva. Dirigirano voljom maestra, tromboni mogu pjevušiti poput zbora svećenika, prijetiti, izjavljivati turobne uzdisaje, žalosno jadikovati ili pjevušiti vedru himnu milosti. Mogu se probijati u strahopoštujućim kricima i probuditi mrtve ili osuditi na propast žive svojim strahovitim glasom.

FANTASTIČNA SIMFONIJA
Put na gubilište
Allegretto ass. troppo (♩. 72)
Hector Berlioz, op. 14
Tuba I
Tuba II

Posao veštica
Larghetto (♩. 45)

Hector Berlioz: *Fantastična simfonija*

3.7. KVINTET OBITELJI DISTIN

U Engleskoj 1834. godine spominje se tiskovina koja prikazuje Kvintet obitelji Distin, ansambl poznat po prilagodbi Adolph Saxovih instrumenata, uključuje članove koji drže trombon s povlačkom upućujući na to da je instrument najvjerojatnije bio korišten barem u prvim danima ansambla. Prema Dudgeonu, nastupi ranog kvinteta obitelji Distin su uključivali korištenje vojničke trube, „cornopean“ odnosno trube s povlačkom. I, prirodni rogovi i tromboni, svi su napravljeni u Pace-ovoj tvrtki. 1844. godine obitelj Distint je upoznala Adolpha Saxa i zatim prešla na korištenje sakshorna s ventilom.

Kvintet obitelji Distin

3.8. ROBERT SCHUMANN

Schumannova treća simfonija, poznata i kao „rajnska“ napisana je 1850. godine i to je ujedno i zadnja simfonija koju je Schumann napisao. Premijerna izvedba bila je 1851. godine u Düsseldorfu koju je on sam dirigirao. Djelo je u Es-duru i napisana za standardnu postavu trombona: alt, tenor i bas.

The image shows a page of a musical score for Robert Schumann's Symphony No. 3, 4th movement. The page is numbered 12 in the top left corner. The title is 'Sinfonie Nr. 3' and the movement is '4. Satz'. The tempo is 'Feierlich (♩ = 54)'. The score is written for three trombones (I, II, III) and includes dynamic markings such as *pp*, *p*, and *ff*. A specific instruction 'die Halben wie vorher die Viertel' is present. The notation includes various musical symbols like notes, rests, and slurs.

Robert Schumann: 3. Simfonija

3.9. RICHARD WAGNER

„Tannhäuser“ je opera u tri čina, glazbu i tekst skladao je Wagner na temelju dvije njemačke legende a to su „Tannhäuser“ i „pjevačko natjecanje u Wartburgu“. U uvertiri trombon ima solo gdje izvodi temu uvertire koja se ponavlja kroz različite dionice. Tehnički lagan solo u srednjoj lagi i fortissimo dinamičari. Opera je napisana za tri trombona i to dva tenora i bas.

3. **Tannhäuser.**
 Zum 1. Male aufgeführt im Hoftheater zu Dresden am 19. October 1845.
Ouverture - Overture - Ouverture.
 Allegro. $\text{♩} = 120$
 (Glockenlied M.)

1. 2. 3. **Akt I.**
 4. Szene. Der Landgraf und die Säger.
 Più stretto. $\text{♩} = 100$
 Tannhäuser. Führt mich zu ihr!

4. Szene. **Akt II.**
 Allegro. $\text{♩} = 100$
 Ensemble: Nach Rom! (Entschlags-Motiv)

Einführung. **Akt III.**
 Sehr gehalten.
 Ben. feracit.
 (Weise des Glockenliedes)
 $\text{♩} = 120$

3. Szene.
 $\text{♩} = 120$
 $\text{♩} = 120$

Richard Wagner: *Tannhäuser*

3.10. GIUSSEPE VERDI

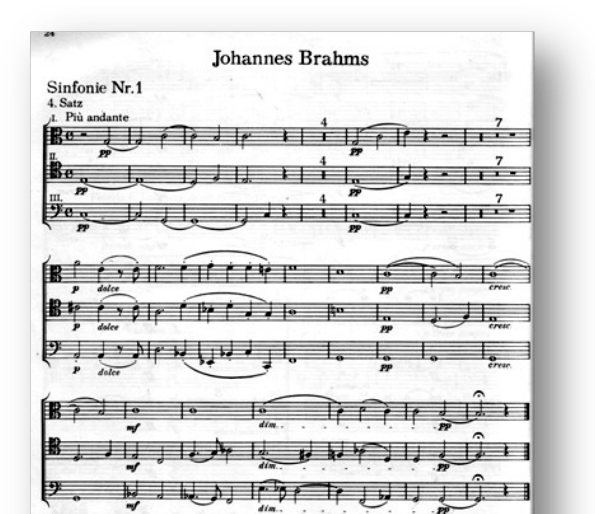
Nabucco (skraćeno od Nabucodonosor) je opera u četiri čina koju je skladao Giuseppe Verdi, dok je libretto napisao Temistocle Solera baziran na biblijskoj priči. Premijerna izvedba bila je 1836. godine u „Teatro alla Scala“. Početak uvertire započinje koralom tri trombona u tihoj dinamici. Prilikom izvođenja uvertire tromboni moraju biti savršeno ugođeni međusobno, dakle, u tom početku vrlo je bitna intonacija i dinamika jer je dio vrlo osjetljiv pošto tromboni nastupaju sami. Dakako vrlo je važna i artikulacija, koral na početku treba izvesti mekano sa mekanom attacom.

Nabucco
 Opera in vier Akte
 Ouverture
 Adagio maestoso

Giuseppe Verdi: *uvertira „Nabucco“*

3.11. JOHANNES BRAHMS

Johannes Brahms svoju je prvu simfoniju započeo skladati 1855., a završio 1876. godine. Više od dvadeset godina Brahms je skladao djelo čija premijera je bila 1876. godine u njemačkom gradu Karlsruhe pod dirigentskom palicom njegovog prijatelja Felixa Otta Dessoffa. Skladba je četverostavačna i u c-mol tonalitetu. Pisana je za tri trombona. U četvrtom stavku nalazi se kratak dio od male rečenice gdje tromboni imaju važan i osjetljiv upad, osjetljiv zbog pianissimo dinamike i, naravno, intonacije.

Johannes Brahms: 1. Simfonija

3.12. NICOLAI RIMSKY – KORSAKOV

Uvertira „Russian Easter“ nastala je 1888. godine i bila premijerno izvedena godinu kasnije u St. Petersburgu pod autorovom dirigentskom palicom. Na početku skladbe oboa i klarinet donose solo, koji nešto kasnije ponavlja solo trombon. U forte je dinamici i treba ga izvest marcato i bez vibrata na dugim notnim vrijednostima. Također pisan za tri trombona.

Nikolai Rimsky – Korsakov: *Uvertira „Russian Easter“*

Šeherezada je simfonijska suita koju je Korsakov napisao 1888. godine. Bazirana je prema knjizi *Tisuću i jedna noć*. To je definitivno Korsakovo najpoznatije djelo koju sačinjavaju šarena orkestracija i povijesni motivi Ruskog Carstva. Korištena je za balet Michela Fokina. Započinje nastupom trombona u fortissimo dinamici.

Nicolai Rimsky – Korsakov: *Šeherezada*

3.13. P. I. TCHAIKOVSKY

Zadnja njegova završena simfonija još nazvana i „Patetična“ nastala je 1893. godine. Prvi puta je izvedena u St. Petersburgu krajem godine i to devet dana prije njegove smrti. Također za tri trombona. U prvom stavku tromboni imaju kratak, osjetljiv dio u tihoj dinamici.

Peter Ilyitch Tchaikovsky: 6. Simfonija (patetična)

3.14. RICHARD STRAUSS

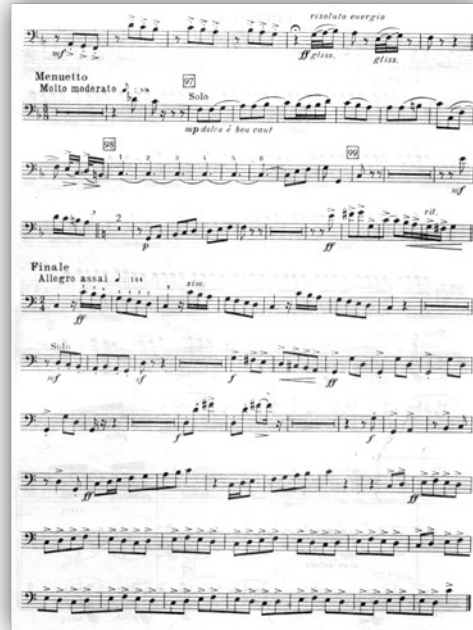
„Till Eulenspiegel“ je tonska poema nastala 1894. godine napisana prema mitu njemačkog narodnog heroja, Till Eulenspiegla. Sudjeluje tri trombona. Na slici ispod prikazao sam tehnički zahtjevan dio u brzom tempu koji izvode sva tri trombona unisono.

The image shows a page of a musical score for Richard Strauss's 'Till Eulenspiegels lustige Streiche'. The title is 'Richard Strauss' and 'Till Eulenspiegels lustige Streiche'. The tempo is 'Schr lebhaft' and the mood is 'Immer ausgelassener und lebhafter'. The score is for three trombones, labeled I, II, and III. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The dynamics are marked as 'ff'. The music consists of a rhythmic, unisono passage for the three trombones.

Richard Strauss: *Till Eulenspiegel*

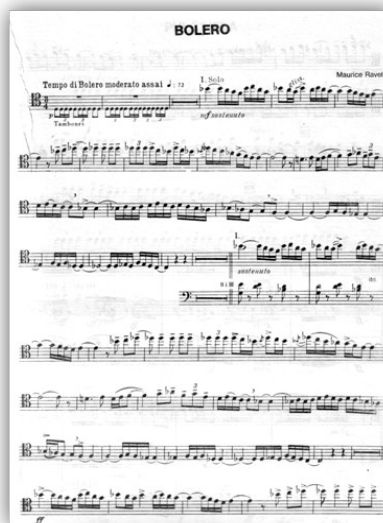

Igor Stravinsky: *Pulčinela*

3.17. MAURICE RAVEL

Bolero je jednostavačno orkestralno djelo u originalu skladano za balet koji je naručila ruska balerina Ida Rubenstein. Premijerno je izveden 1928. godine u pariškoj operi. Smatra se najpoznatijim Ravelovim djelom. Napisan je za tri trombona, a prvi iznosi temu u sredini skladbe. Vrlo škakljiv solo zbog prije svega nezgodnog početka, koji počinje sa Bb1, te kasnijeg Des2. U skladbi se također pojavljuju glissando dijelovi. Možda i najpoznatiji solo za trombon uz Mozartov „Tuba mirum“.

Maurice Ravel: *Bolero*

4. ZAKLJUČAK

U ovom diplomskom radu dao sam prikaz trombona u orkestrima i ansamblima od samih njegovih početaka pa do vrhunca razvoja. Trombon je kroz povijest kao orkestralno glazbalo bio različito cijenjen dok danas ima neizbježnu ulogu u simfonijskim orkestrima, komornim ansamblima što sam ovim radom nastojao i prikazati.

Na kraju, želio bih se zahvaliti svom mentoru, prof. Vuleliji koji mi je pomogao savjetima i literaturom. Nadam se da sam ovim radom na neki način dao mali doprinos razvoju literature za trombon, te da će ovo djelo nekome pomoći u razumijevanju trombona u orkestru i komornim ansamblima kao i upoznati s važnim orkestarskim solima.

5. LITERATURA

- 1) Andreis, Josip: Muzička akademija, Zagreb, 1963.
- 2) Kovačević, Krešimir: Muzička enciklopedija, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1997.
- 3) Sadie, Stanley: The new grove, New York, 2001.
- 4) Elsenaar, De Trombone: Hilversum, 1947.
- 5) Kunitz: Die Posaune, Leipzig, 1959.
- 6) Young, Karstadt, Ramussen: Posaune, 1962.
- 7) Gray: The Treatment of the Trombone in Contemporary Chamber Literature, Rochester, 1956.
- 8) Baines, Anthony: Brass instruments – Their History and Development, New York, 1993.